USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Jany Brothánkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **Centrum pro efektivní dopravu, z.s.**, se sídlem nám. Winstona Churchilla 1800/2, Praha 3, zastoupen Mgr. Ludvíkem Matouškem, advokátem se sídlem Kovářská 549/12, Praha 9, proti žalované: **Správa železniční dopravní cesty, státní organizace**, se sídlem Dlážděná 1003/7, Praha 1, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 3. 2015, č. j. 13528/2015, ve věci námitky podjatosti vznesené žalobcem v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2017, č. j. 3 A 64/2015 – 44, vedeném Nejvyšším správním soudem pod sp. zn. 8 As 18/2018,

takto:

Soudci JUDr. Miloslav Výborný a JUDr. Petr Mikeš, Ph.D., **nejsou vyloučeni** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 18/2018.

Odůvodnění:

[1] Žalobce podal dne 22. 1. 2018 kasační stížnost proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. 12. 2017, č. j. 3 A 64/2015 – 44, kterým byla jako nedůvodná zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí žalované ve věci žádosti o informace dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

[2] Nejvyšší správní soud poučil žalobce o složení senátu, na což žalobce reagoval podáním, v němž dle vlastních slov z opatrnosti vznesl námitku podjatosti ve smyslu § 8 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."), vůči ve věci rozhodujícím soudcům osmého senátu, JUDr. Miloslavu Výbornému a JUDr. Petru Mikešovi, Ph.D. Uvedl, že zástupce žalobce se s prvně jmenovaným v minulosti pracovně setkával v rámci výkonu práce na Ústavním soudu a s druhým jmenovaným se setkával též v rámci výkonu práce v Kanceláři prezidenta republiky. Zástupce žalobce dodal, že je toho názoru, že oba soudci jsou schopni v rámci své rozhodovací činnosti abstrahovat od uvedeného vztahu a rozhodovat nestranně a spravedlivě.

[3] JUDr. Miloslav Výborný ve vyjádření k námitce podjatosti uvedl, že k věci, účastníkům ani k zástupci žalobce nemá žádný poměr, který by mohl zakládat pochybnost o jeho nepodjatosti. V době výkonu funkce soudce Ústavního soudu nepřesáhly jeho vztahy se zástupcem žalobce občasná čistě pracovní setkávání, a od roku 2013 s ním není v kontaktu. JUDr. Petr Mikeš, Ph.D., ve vyjádření k námitce podjatosti uvedl, že se zástupcem žalobce se zná delší dobu. Nejsou v pravidelném kontaktu, ale vztah by označil jako kamarádský. Tykají si a naposledy se viděli loňského roku v rámci odborné přednášky a následného hovoru u kávy.

[4] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s., *[s]oudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučeni jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech*.

[5] Při úvahách o vyloučení soudce z důvodů uvedených v ustanovení § 8 s. ř. s. je nutno postupovat velmi obezřetně, neboť jde o výjimku z ústavní zásady, podle které nesmí být nikdo odňat svému zákonnému soudci s tím, že příslušnost soudu i soudce stanoví zákon (čl. 38 odst. 1 Listiny). Vyloučit soudce z projednávání a rozhodnutí přidělené věci lze proto jen výjimečně a ze závažných důvodů, které mu, alespoň potenciálně, brání rozhodnout v souladu se zákonem, nezaujatě a spravedlivě (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2003, č. j. Nao 19/2003 – 16).

[6] Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti. Subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání; rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního (shodně též Ústavní soud ve věci sp. zn. I. ÚS 370/04). Ústavní soud ve své judikatuře dále vyslovil, že *„[d]ůvodné pochybnosti o soudcově nestrannosti jsou kategorií objektivní povahy a jako takové musí být založeny skutečnostmi objektivitě soudcovského rozhodování protiřečícími, a to natolik, že nikoli z pohledu účastníků řízení, ale v objektivním smyslu ústavně chráněnou nestranností soudcovského rozhodování otřásají*“ (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 26/2000). Důvodem vyloučení je tedy taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti. Poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávané věci, zejména v případech, kdy by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech. Poměr soudce k účastníkům nebo k jejich zástupcům (ať již přátelský či nepřátelský) může být založen příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, může jít i o vztah ekonomické závislosti, apod.

[7] V usnesení ze dne 13. 3. 2013, č. j. Nao 86/2014 – 15, Nejvyšší správní soud konstatoval (s odkazem na usnesení ze dne 27. 8. 2013, č. j. Nao 41/2013 – 56), že vztah, který nepřekračuje standardní profesionální, resp. kolegiální známost v rámci soudcovského stavu, není objektivním důvodem pro založení pochybností o nepodjatosti rozhodujícího soudce, přičemž s výkonem funkce soudce je spjat požadavek na to, aby se

soudce byl schopen oprostit od nepatřičných vnějších vlivů na jeho rozhodovací činnost a méně intenzivní vlivy musí být schopen odfiltrovat s ohledem na nároky své profese. Nejvyšší správní soud nepovažoval za relevantní skutečnost ani tykání, jelikož jde o pravidelný průvodní jev kolegiálních vztahů. Pokud intenzita rušivých vlivů nedosáhne určité kritické úrovně, nemohou vzniknout legitimní pochybnosti o tom, že soudce není schopen dostát požadavkům na nezávislé a nestranné rozhodnutí, které jsou na něj kladeny a kterých si musí být vědom.

[8] Ani kolegiálně-přátelské či přátelské vztahy nezakládají vždy objektivní pochybnost o nepodjatosti soudce. Je pravdou, že z psychologického hlediska lze označit vztah skutečného přátelství za velmi silnou (jednu z nejsilnějších) motivaci určitého apriorně zaměřeného jednání. I když se však předmět řízení přímo dotýká osob, k nimž má soudce přátelský vztah, není možné bez dalšího dovozovat pochybnosti o nezaujatém přístupu soudce k řešení tohoto případu. Teprve při určité intenzitě přátelského vztahu lze zvažovat jeho psychologický dopad z hlediska zachování přirozené schopnosti nezaujatého řešení případu. Oprávněné pochybnosti o nepodjatosti soudce by mohly vyvstat například tehdy, pokud by byl soudce s účastníkem řízení nebo jeho zástupcem v každodenním pracovním styku, který by přerostl i do osobní roviny (např. by společně trávili dovolené). Důraz je v těchto případech kladen též na subjektivně vyjádřený postoj soudce. Pokud sám soudce v důsledku intenzívnějšího přátelského vztahu pochybuje o svém nezaujatém pohledu na věc, zpravidla bude dána též objektivní pochybnost ve smyslu § 8 s. ř. s. (srov. usnesení ze dne 22. 1. 2014, č. j. Nao 9/2014 – 31, nebo ze dne 26. 8. 2015, č. j. Nao 241/2015 – 20). Posoudit vztah soudce k věci nebo účastníkům, příp. jejich zástupcům, je třeba současně ze dvou vzájemně se prolínajících hledisek, a to jaká je povaha tohoto vztahu a jaká je intenzita tohoto vztahu (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2014, č. j. Nao 81/2014 – 68).

[9] Z uvedených východisek posuzoval Nejvyšší správní soud i nyní uplatněné námitky podjatosti, přičemž vzal v úvahu též skutečnost, že dle subjektivního přesvědčení zástupce žalobce jsou oba soudci schopni odhlédnout od zmiňovaného vztahu a rozhodovat nestranně a spravedlivě.

[10] Povaha vztahu zástupce žalobce a JUDr. Miloslava Výborného nepřesáhla standardní profesionální známost a nemůže být objektivním důvodem pro založení pochybností o nepodjatosti rozhodujícího soudce. JUDr. Miloslav Výborný byl soudcem Ústavního soudu od 3. 6. 2003 do 3. 6. 2013, zástupce žalobce byl od 5. 1. 2009 do 6. 8. 2013 asistentem předsedy Ústavního soudu JUDr. Rychetského (viz veřejně dostupné informace o emeritních funkcionářích a asistentech Ústavního soudu na jeho webových stránkách www.usoud.cz). V době společného působení na Ústavním soudu se stýkali nepravidelně a toliko pracovně. Od skončení tohoto společného působení, k němuž došlo v roce 2013 (tedy téměř před pěti lety), nejsou v kontaktu a v současné době je žádné vazby nepojí. Vzájemné pojítko tedy není takové kvality, aby zavdalo důvod váhat nad nepodjatostí JUDr. Miloslava Výborného.

[11] JUDr. Petr Mikeš, Ph.D., uvedl, že jej se zástupcem žalobce pojí vztah, který by subjektivně označil jako kamarádský. Nejvyšší správní soud tedy musel blíže zkoumat intenzitu tohoto vztahu. Dospěl přitom k závěru, že daný vztah nepřekračuje

hranici vztahu kolegiálně-přátelského, od něhož je soudce schopen v rámci své rozhodovací činnosti odhlédnout a věc posoudit nezaujatě.

[12] Pro tento závěr hovoří zejména skutečnosti nasvědčující tomu, že vztah zástupce žalobce a soudce JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., svou intenzitou nepřerostl do významné osobní roviny. Sám soudce uvádí, že se zástupcem žalobce není v pravidelném kontaktu, když naposledy se setkali loňského roku. Příležitost k setkání taktéž nebyla ryze osobní, neboť šlo o setkání v rámci odborné přednášky. Je pochopitelné, že v souvislosti s výkonem právnického povolání (JUDr. Mikeš jako soudce, zástupce žalobce jako advokát) může nepravidelně docházet ke vzájemnému setkávání, zejména při příležitostech odborných, např. konference nebo přednášky. To však samo o sobě ještě nepředstavuje pochybnost o nepodjatosti soudce, a to ani v situaci, kdy s ohledem na dlouhodobou profesní známost zúčastněných osob je vzájemný kontakt méně formální.

[13] Ostatně, mezi soudcem a jinými osobami mohou vznikat profesní přátelství, jež mohou působit i pozitivně tím, že prohlubují povědomí soudce o tom, jak funguje praxe v oboru, a rozšiřují jeho odborné znalosti. Takové profesní přátelství za normálních okolností není důvodem k pochybnosti o nepodjatosti soudce. Nelze požadovat, a český justiční systém by to dokonce v některých jeho segmentech mohlo i paralyzovat, aby samotný fakt, že soudce určitého procesního aktéra (advokáta, státního zástupce, insolvenčního správce, osobu opakovaně zastupující procesní stranu, např. určitý úřad) dlouhodobě zná, někdy si s ním i tyká, vede s ním neformální hovory a i jinak se s ním setkává v rámci mantinelů profesního přátelství, vedl k vyloučení soudce. Důvodem vyloučení by byly teprve další, zvláštní okolnosti, z nichž by bylo nutno usuzovat, že soudce nemusí být schopen udržet si vůči dotyčnému procesnímu aktérovi dostatečný odstup a posuzovat jeho jednání (procesní úkony, právní argumentaci, obecně postup v rámci výkonu jeho procesní role apod.) bez zaujetí (srov. rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu 24. 5. 2017, č. j. 16 Kss 1/2017 – 183).

[14] Takové další zvláštní okolnosti v posuzovaném případě nenastaly a Nejvyšší správní soud neshledal, že by vztah zástupce žalobce a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., vybočoval ze standardního odborně přátelského vztahu a mohl tak vzbuzovat objektivní pochybnost o nepodjatosti soudce. Ani sám soudce JUDr. Petr Mikeš, Ph.D., ve svém vyjádření k námitce podjatosti neuvedl, že by se v důsledku vztahu k zástupci žalobce cítil podjatý, nebo že by mohlo být ohroženo jeho nestranné rozhodování v dané věci.

[15] Jak již bylo uvedeno, příslušnost soudce stanoví zákon a výjimku z takto stanovené příslušnosti lze připustit pouze výjimečně. Vzhledem k výše uvedenému soud neshledal důvod k vyloučení soudců JUDr. Miloslava Výborného a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 18/2018.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. dubna 2018

pokračování

Mgr. Jana Brothánková
předsedkyně senátu